

רקום בפרשה

בס"ד, שבט תשפ"ו, א-ל, חמל על נחלתך, ואסוף צאן מרעיתך, והשיבם אל ביתך – עוד ולא תשאיר פרסה. (ראב"ע)

פרשת בא / כתיבה: גילי כ"ץ איור: עינבל ויסמן

וישא העם את-בצקו, טרם יחמץ. מגיד שלשו את העיסה ולא הספיקו לחמצה. וכן אתה מוצא לעתיד לבא. דכתיב (כלם מנאפים כמו תנור בערה מאפה) ישובות מעיר מלוש בצק עד חמצתו. (הושע ז', ד'). (מכילתא שמות י"ב, ל"ד).

ויאפו את-הבצק אשר הוציאו ממצרים, עגת מצות--כי לא חמץ: כי-גרשו ממצרים, ולא יכלו להתמהמה, וגם-צדה, לא-עשו להם (שמות י"ב, ל"ט)

כמו הרה תקריב ללדת תחיל תזעק בחבליה, כן היינו מפניך ה' (ישעיהו כ"ו, י"ז)

בפרשת השבוע בני ישראל יוצאים ממצרים.

מכירים את זה שרגע לפני יציאה למשהו שמאד רציתם שיקרה, יש רגע של היסוס, או רגע שבו חולפת המחשבה "זה קורה! אני עוד לא באמת מוכנה לזה!"? שינויים, גם כשהם רצויים ומתוכננים הם... שינויים, וטבע האדם להרגיש בנוח במה שמוכר. שינוי דורש הסתגלות וגדילה ויציאה מאזור הנוחות. האם בני ישראל יצליחו לצאת ממצרים?

בערב היציאה ממצרים בני ישראל נדרשים לעשות מעשה נועז - להקריב קורבן פסח. להקריב צאן זה מעשה שמרגיז את המצרים, למרוח דם על המשקוף ולהאמין, בעיקר להאמין, שזה הלילה האחרון שלהם במצרים. בלילה זה מכינים את הבצק, כמו בכל לילה, כדי שיהיה לחם בוקר. כי לחם צריך לאכול בכל יום, גם העבד וגם בן החורין. יש פעולות שאנחנו עושים בכל יום, ולפני שינוי גדול, כמו מעבר דירה, יש את "הפעם האחרונה שאנחנו עושים את זה במקום הזה". המילים ויאפו את-הבצק אשר הוציאו ממצרים, מספרות לנו קצת מהלך הרוח הזה של בני ישראל, של הלילה האחרון במצרים. כמה תקוות נלושו לתוך הבצק, שזה באמת יהיה הלילה האחרון לעבדות!

ואז כשמגיע הרגע שבו אפשר לצאת ממצרים, הרגע שכולם מחכים לו, אז, אומר הרש"ר הירש "ברצון היו משתהים". בני ישראל היו רוצים להשתהות, לחכות עוד רגע, להתמהמה. ואפילו היו יכולים לתרץ את זה ולומר, בוודאי שנצא, רק נחכה עוד קצת מלוש בצק עד חמצתו (הושע ז', ד'), רק עד הבצק יחמיץ, ואז נצא.

רקום בפרשה

אבל זה לא מה שקרה, בני ישראל נאלצו לצאת מיד ממצרים.
זו כבר לא היתה בחירה שלהם.

שיחה משפחתית: איך עושים את הצעד הראשון לקראת משהו שמאד רוצים שיקרה וגם חוששים ממנו? אפשר להיזכר ביום הראשון בגן או בכיתה א', או לפני הופעה על במה. מה עזר לכם ומה דחף אתכם לעשות את הצעד הראשון ולהתחיל...?

קראו את פירוש הרש"ר הירש: "אלא שלא יָכְלוּ, לא היה זה בכוחם, המצרים לא הניחום (לא הניחו להם). עוד בשעת היציאה היו אפוא בידי נוגשיהם כמִלְפָּנִים, ועל שניהם - כעל אם ובנה, בעת תחיל היה ה' שליט ומצווה".

גם את הצעד הראשון של היציאה לחירות עושים בני ישראל כעבדים. המצרים מכריחים אותם לזוז, לצאת, מגרשים אותם. כמו שהיו מזרזים אותם לעבוד בתבן ובלבנים. נשים לב למילים שבוחר הרש"ר הירש לתאר את מערכת היחסים של המצרים עם בני ישראל בשלב הזה "אם ובנה".
אמא רוצה תמיד בטובתו של בנה, איך אפשר לדמות את היחסים של הנוגשים המצרים עם בני ישראל כיחסים כאלה?
יש שלב אחד, מאד מיוחד, כשתינוק נולד - תָּחִיל - בזמן הלידה, ממש לפני התינוק סוף סוף מגיע לעולם יש חלחלה, פחד שמתגנב ואומר "רגע, אני הולכת להיות אמא? אני אהיה אמא! וזה לכל החיים! ואני אהיה אחראית לתינוק הקטן הזה!". כשאנחנו מפחדים צריך למצוא מה ידחוף אותנו להעז, במיוחד כשהפחד מגיע אחרי שכבר התכוננו ודמיינו וחיכינו מאד מאד לשינוי המיוחד (לידה או יציאה לחירות). לאם היולדת עוזר - הגוף שלה! הגוף דוחף את העובר התינוק ומיילד אותו, זה בכלל כבר לא החלטה של האמא, התהליך הזה כבר התחיל והוא פשוט ממשיך.
כך היה עם יציאת מצרים. בני ישראל צועקים לה' (זוכרים? מפרשת שמות), הם רוצים לצאת ממצרים, אבל כשמגיעה השעה...יש שקט...בואו רק נחכה עוד רגע מְלוֹשׁ בְּצֶק עַד חֲמֻצָתוֹ, ואז נצא, בסדר, מה דעתכם?

לימוד משפחתי: קראו את הפירוש הבא וענו: מה, לדעת הרש"ר הירש, עושה את יציאת מצרים למאורע אלוהי?

"עובדה זו שגורשו בלחץ עד שלא יכלו להכין לחם די צורכם, וברגע המכריע היתה יציאתם אפוא כפויה, עובדה זו היא המטביעה חותם אלוהי צרופ על יציאתם, והופכת מצוות חמץ ומצה לסמל בעל משמעות כה רחבה. ללא מזכרת זו היו צאצאיהם רואים ביציאת מצרים רק נצחון שנחלו אבותיהם בקומם על צריהם, מאורע אנושי, שהרבה כמותו בהסטוריה." (הרש"ר הירש).

רקום בפרשה

2. קראו את הפסוקים וחשבו: מה בתשובה של משה כל כך הרגיז את פרעה?

וַיִּקְרָא פַרְעֹה אֶל-מֹשֶׁה, וַיֹּאמֶר לְכוּ עִבְדוּ אֶת-ה'--רַק צֹאנְכֶם וּבְקָרְכֶם, יֵצֵא: גַם-טַפְּכֶם, יֵלֶךְ עִמָּכֶם. וְגַם-מִקְנֵנִי יֵלֶךְ עִמָּנִי, לֹא תִשָּׂאֵר פֶּרֶסָה--כִּי מִמֶּנִּי נִקַּח, לַעֲבֹד אֶת-ה' אֱלֹהֵינוּ; וְאֶנְחֵנוּ לֹא-נִדְעַ, מֶה-נַּעֲבֹד אֶת-ה', עַד-בֹּאֵנוּ, שְׁמָה. וַיַּחֲזִק ה', אֶת-לֵב פַּרְעֹה; וְלֹא אָבָה, לִשְׁלַחם. וַיֹּאמֶר-לוֹ פַּרְעֹה, לֹךְ מַעֲלִי; הֲשֹׁמֵר לָךְ, אֶל-תֹּסֵף רְאוּת פָּנֶי--כִּי בַיּוֹם רֹאיתָךְ פָּנִי, תָּמוּת. (שמות י)

3. קראו את פירוש "אור החיים"

וַאֲמָרוּ עַד בֹּאֵנוּ שְׁמָה, נִתְחַכֵּם לְהַשִּׁיב כִּי יֹאמַר אֱלֹהֵינוּ: הֲלֹא נָבִיא אַתָּה, וְשָׂאֵל לָךְ דְּבַר זֶה מֶה' וַיִּתְּבַרֵר הָעַנְיָן, וַיֵּצֵא דְבַר שְׂאִין בּוֹ צָרָה. לָזֶה אָמַר "עַד בֹּאֵנוּ שְׁמָה", פִּירוּשׁ, שְׂאִין זֶה מִהֲמוֹסֵר לְשִׁאוֹל אֶת אֱלֹהֵינוּ עַל הַדְּבַר לְדַעַת מֶה יַחֲפֹץ עַד בֹּאֵנוּ שְׁמָה בְּמָקוֹם הָעֲבוּדָה, אֲזַ נִדְעַ הַדְּבַר. וְאוּלַי כִּי לְצַד שְׁפָרְעָה לֹא הִצְדִּיק תְּשׁוּבָה זוֹ וְחָשַׁד כִּי מֹשֶׁה עָרוֹם יַעֲרִים עָלָיו וְדִבְרִי עֲצָמוֹ מִשִּׁיב וְאִין חֹס וְשְׁלוֹם בְּפִיהוּ נִכּוֹנָה, כִּי מִן הַסֵּתֶם יוֹדְעִים גַּם יְכוּלִים לִידַע, אֲלֵא מֹשֶׁה מִפִּי עֲצָמוֹ אָמַר תְּשׁוּבָה זוֹ לְנִגְדּוֹ, לָזֶה נִתְכַּעַס עָלָיו וַאֲמָר אֱלֹהֵינוּ: "אַל תוֹסֵף רְאוּת פָּנֶי" וְגו'.

למה כעס פרעה?

4. פירוש השפת אמת:

בפסוק לא תִשָּׂאֵר פֶּרֶסָה כו' כִּי מִמֶּנִּי נִקַּח, לַעֲבֹד וכו'. פירוש "פרסה" נקודה אחרונה, אשר היא מפסקת בין הטוב והרע. והכל תלוי בנקודה אחרונה אשר איש ישראל צריך לתקן הכל. ולא ישאר כחוט השערה. ומזו הנקודה באים לעבודת השם יתברך". (שפת אמת, פרשת בא, שנת תרל"ו).

הפרשן מתייחס לביטוי לא תִשָּׂאֵר פֶּרֶסָה. משה אומר לפרעה - אין אצלנו בעם אדם או עניין מיותר, כל אדם וכל עניין יש להם מקום ושעה בעבודת ה', ולכן אי אפשר להשאיר אף אחד במצרים, כולנו וכל אשר לנו יצא.

בכל יום ויום, בכל בוקר, כשאנו קמים אומרים "מודה אני לפניך" אנו מקדמים את היום עם ההבנה שאֲנֵחֵנוּ לֹא-נִדְעַ, מֶה-נַּעֲבֹד אֶת-ה', עַד-בֹּאֵנוּ, שְׁמָה. עַד-בֹּאֵנוּ, שְׁמָה - בכל מקום, בכל מצב ובכל זמן, יהודי שואל את עצמו "מה ה' רוצה שאעשה כעת", אין זמן מיותר ואין דבר לא נחוץ. ומה אתם מבינים מפירוש השפת אמת?

שבת שלום ושמחה מגילי והמשפחה